

Openbaarheid
beradelingen

TAV Ohre
Sawidur

Handelingen
boek Boek
Boek BR
ECHR
wet R.O

of. Prinsen Advocaten
S-Gravenhage
J. Fleuren

PRETTO
D/12 1993 A71 Ew Hof

Wolffensperger

net verborgen argument van het begrotingstekort. Ik wrijf de staatssecretaris deze opmerking graag nog eens onder de neus.

Het gaat bij het recht op contra-expertise in kinderschermingszaken om het volgende. Je kunt je afvragen of er niet een zekere parallel met het strafrecht bestaat, waarin een staatsorgaan dat bevoegd is tot procesinitiatie, de burger in feite vervolgt en aanklaagt. Ik geef toe dat deze vergelijking mank gaat, maar moet ze geen gevolgen hebben voor de procesrechten waarover de burger dient te beschikken? Mijn fractie meent dat deze vraag in deze gevallen bevestigend moet worden beantwoord. Equality of arms moet ook hierbij het uitgangspunt zijn, hetgeen een zelfstandig uit te oefenen recht op contra-expertise betekent.

Dan nog een opmerking over de eigen rechtsingang voor minderjarigen. Wij kennen een informele rechtsingang bij de omgangsregelingen na scheiding sinds de inwerkingtreding van de desbetreffende wet in 1990. Ik verwijs voor de ervaringen daarmee naar het rapport van het WODC uit 1992. Maar het is de vraag, hoe het staat met de voorlichting over deze regeling. Gebleken is inmiddels dat de beperkte publiekrechtelijke debat is geweest aan het beperkte gebruik ervan. In het inmiddels ingediende wetsvoorstel inzake het gezag over en de omgang met minderjarigen is daarnaast de mogelijkheid van de benoeming van een bijzonder curator in immateriële zaken, dus niet-vermogensrechtelijke zaken, voorgesteld. Dit beide maatregelen, waarvan de laatste overigens nog lang niet in werking zal treden om de simpele reden dat dit wetsvoorstel in verband met de voorgenomen algehele herziening van het personen- en familierecht nog wel even zal blijven liggen, verwezenlijken nog niet de door mijn fractie gewenste formele eigen rechtsingang voor minderjarigen in zaken die hen rechtstreeks aangaan. Dat vindt overigens ook de Nederlandse vereniging voor rechtspraak betreurenswaardig.

Nu proef ik weliswaar bij de staatssecretaris een zekere bereidheid om aan de hand van opgedane ervaringen eventuele verdere stappen op dit gebied te ondernemen, maar gezien de ervaringen met de bijzondere curator in immateriële

zaken, zal dit allemaal nog wel op zich laten wachten en gebeurt er dus voortopig niets meer. Dat is jammer. Daarop krijg ik graag een reactie van de staatssecretaris.

Een volgend punt is de openbaarheid van rechtspraak. Er is toegevoegd een nieuw tweede lid aan artikel 429k van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, waarin mede naar aanleiding van vragen van de Kamer en van mijn fractie het beginsel van openbaarheid van rechtspraak ook voor de rekest-procedure is opgenomen. Ik heb daarover toch nog wel wat vragen. De oude regeling, met als uitgangspunt de Nederlandse en Europese jurisprudentie, is dat de uitspraak niet ter zitting hoeft te worden voorgelezen, dat voldoende is dat een kopie bij de griffie kan worden verkregen dan wel ingezien. Wat ik op grond van de memorie van antwoord niet duidelijk begrijp, is of de toevoeging van het tweede lid aan artikel 429k die jurisprudentie nu opzij zet of haar bevestigt. Met andere woorden: strekt artikel 429k, tweede lid, ertoe dat de beschikking wel degelijk ter zitting moet worden voorgelezen, wat aan het beginsel van openbaarheid zijn voldaan, of betekent het dat nog steeds inzage of afgifte van een kopie daarvoor voldoende is? Met name in het laatste geval blijft de vraag bestaan, die al ontstaan was op grond van de Europese en Nederlandse jurisprudentie, aan wie nu precies bij de griffie inzage en afgifte van een beschikking moet worden verleend. Wie kunnen er een krijgen? Zijn dat alle belanghebbenden of is dat een ieder, zoals naar mijn gevoelen uit het beginsel van openbaarheid van rechtspraak zou voortvloeien? Ik stel die vraag, omdat ik na langdurige studie het gevoel heb dat het **Preto-arrest** in dat opzicht iets ruimer is in zijn verplichtingen tot openbaarmaking dan het daarop geënte arrest van de Hoge Raad.

Dus vraag één: moet er voorgelezen worden? Vraag twee: wie precies kan nu eigenlijk die beschikking bij de griffie inzien of verkrijgen?

Een volgend punt betreft de bevoegde rechter. Pas bij gelegenheid van de herziening van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de integratie van rechtbanken en kantongerechten zal er een verwijzingsregel worden opgenomen op grond waarvan de onbevoegde rechter de zaak kan

verwijzen naar de bevoegde rechter. Ik zie nog steeds niet goed in waarom dat niet nu al gebeurd is. Voor dagvaardingszaken bestaat zo'n regel wel. Ik vraag de staatssecretaris nogmaals of dat niet beter nu vast kan gebeuren, desnoods bij nota van wijziging.

Wil de staatssecretaris nog eens ingaan op de uitgebreide instructies die de griffies mijns inziens moeten krijgen, onder andere gelet op artikel 429k van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering? Welke stukken moeten in welke procedures worden overgelegd?

Hoewel het eigenlijk een punt is dat tot het CDA-monopolie behoort, wil ik toch nog even ingaan op de werklast. Het komt mij voor dat op het gebied van de werklast bij de griffie de staatssecretaris in zijn antwoord nogal vaag en optimistisch is.

Ten slotte wil ik nog graag een mugje ziften, al was het maar om te tonen dat ik het gehele wetsvoorstel echt gelezen heb. Mijns inziens staat er nog een foutje in. Dat foutje betreft een ommissie in artikel III, onder C. Daar wordt artikel 429d, tweede lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gewijzigd. Mijns inziens had daar ook lid 4 van artikel 429d, betreffende het verzoek bij bewaring, gewijzigd moeten worden, want daarin komt een verwijzing naar artikel 797a voor. Echter, op grond van artikel I, onder A, van dit wetsvoorstel bestaat artikel 797a niet meer. Dit is inmiddels opgeschoven en heeft een ander nummer gekregen, ergens na 850. Als ik het verkeerd zie, hoor ik graag van de staatssecretaris waarom. Als ik het juist zie, zal ik er politiek geen halszaak van maken, maar nodig ik de staatssecretaris ertoe uit, het nog even bij nota van wijziging recht te zetten.

De heer **Leerling** (RPF): Voorzitter! Dit is vermoedelijk de laatste keer en, zo niet, zeker een van de laatste keren dat ik de gelegenheid heb, met staatssecretaris Kosto van gedachten te wisselen over regeringsvoorstellen, want het aantal effectieve vergaderweken van deze Kamer voor de verkiezingen neemt snel af. Hoe het ook zij, in de afgelopen jaren is er vooral in aangelegenheden betreffende de kinderscherming herhaaldelijk en

Lee

uitv
 ged
 ahij
 van
 gen
 gek
 zeg
 met
 H
 besp
 belar
 verbe
 het fe
 word
 voor
 lijke
 terur
 ons
 tisch
 ging
 stel
 pers
 geef
 dag
 de g
 verz
 elka
 in sl
 afde
 gen
 van
 thut
 Burg
 bepa
 is er
 inhe
 verb
 M
 uit c
 slect
 opw
 proc
 aann
 alle
 veric
 dert
 toeg
 vov
 in de
 rele
 zijn
 bind
 bred
 com
 hoek
 len d
 ik mi
 moet
 de st
 zegg
 De
 de fra
 schrift
 geste
 tavre
 norm

gebruiken om uiteindelijk een contra-expertise niet toe te staan? De formulering is op dat punt onduidelijk. Misschien kan de staatssecretaris daarover helder zijn. Op welke gevallen duidt hij?

Staatssecretaris Kosto: U vindt het elders in de wet ook terug. Het is voor de rechter een vertrouwd begrip. Het moet gaan om de beslissing die van de rechter wordt gevraagd en niet om een uitweiding, een detail, waarmee iemand het niet eens, maar dat irrelevant is voor de uitspraak. De rechter kan daarmee werken en wij mogen - met alle respect - nog wel iets aan de rechter overlaten. Als men vraagt om een contra-expertise, kan hij bepalen of het om een onderdeel gaat dat niet relevant is voor de uitspraak. Hij kan daarvoor dan geen toestemming geven. Dit punt is in de nota van wijziging opgenomen en mevrouw Soutendijk mist dat bij nader inzien in het amendement van mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg (PvdA): Het gaat dan uitsluitend om zaken die eigenlijk nauwelijks van invloed zijn op de beslissing, dus om irrelevante zaken?

Staatssecretaris Kosto: In de nota van wijziging worden dat element en ook het belang van het kind als redenen genoemd om eventueel niet op een verzoek om een contra-expertise in te gaan. Ik noem bijvoorbeeld als reden dat het kind opnieuw bij een onderzoek moet worden betrokken, terwijl de emotionele situatie van het kind dat niet mogelijk maakt, of dat een maatregel dermate dringend nodig is dat het belang van het kind vordert dat deze terstond in werking treedt. Deze restricties zijn in de nota van wijziging terug te vinden.

Mijnheer de voorzitter! De heer Wolffensperger heeft gevraagd naar de openbaarheid van de uitspraak. Ik zeg heel helder en duidelijk dat de uitspraak niet voorgelezen hoeft te worden. De openbaarheid impliceert wel dat een ieder die dat wenst een kopie van de uitspraak kan krijgen. Op de dag van de uitspraak kan een ieder die dat wil op de griffie de uitspraak inzien of daarop een kopie verkrijgen. Als het gans Nederlandse volk is aangetreden, zijn de kopieerkosten wellicht een probleem,

maar daar gaat het de heer Wolffensperger niet om.

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! Wil de staatssecretaris hetzij nu, hetzij in tweede termijn ingaan op de vraag of artikel 429f van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt aangepast? Daarin staat dat de kopie alleen voor de belanghebbende verkrijgbaar is.

Staatssecretaris Kosto: Ik zal daarop in tweede termijn ingaan.

De heer Leerling heeft een vraag gesteld over een met de contra-expertise aanverwante kwestie, namelijk de externe deskundigen. Ik ben met dit probleem onlangs nog in den lande geconfronteerd. De heer Leerling acht een kwaliteitsnormering op dit punt relevant. Voordat regelgeving op dit terrein wordt opgesteld, zou naar zijn mening de Raad voor de kindbescherming uitsluitend gebruik mogen maken van de diensten van externe deskundigen die bij een beroepsvereniging zijn aangesloten. Op vragen en opmerkingen in dezen is al ingegaan in een brief van 21 december 1993, gericht aan de voorzitter van de bijzondere Commissie voor het jeugdwelzijnsbeleid. In deze brief is kenbaar gemaakt dat in regelgeving gebaseerd op de Wet BIG, aandacht zal worden besteed aan de opleidingseisen van externe deskundigen. Een werkgroep beraadt zich op de vraag of uitsluitend deskundigen mogen worden geconsulteerd die bij een beroepsvereniging zijn aangesloten. Deze werkgroep zal spoedig advies uitbrengen. Het is een lastige materie, waar vele kanten aan zitten, maar dat advies zullen wij te zijner tijd krijgen.

De stelling van de heer Leerling was dat de enige vraag die de externe deskundigen te beantwoorden zouden hebben, is of toewijzing van het verzoek meer in het belang van het kind is dan afwijzing van het verzoek. Welke vorm heeft de voorkeur gezien het belang van het kind? Volgens de heer Leerling was dat het enige waar het om gaat.

Ik wijs dat af. Aan de rechter en aan de Raad voor de kindbescherming moet de vrijheid worden gelaten, per concrete zaak te bepalen welke onderzoeksvragen aan externe deskundigen worden voorgelegd. Ik merk wel eens dat dit een probleem

is. Ouders spreken mij aan en zeggen: met dit rapport is gemanipuleerd, het is aangepast aan de wensen van de kindbescherming. Zonder een alomvattend antwoord te willen geven, er is ten minste het begin van een vermoeden dat het vaak gaat om vragen die de Raad voor de kindbescherming nog heeft ter verduidelijking, die uit die concrete zaak voortvloeien. Je kunt dat niet al te extreem doen. Het is vaak niet een verzoek om een bepaalde opvatting te delen. Iedere rechtgeaarde onderzoeker zou zich daar ook tegen verzetten. Het is vaak een nadere vraag over een blinde vlek in de rapportage, waarvoor men een verduidelijking nodig heeft, zonder dat men de kwaliteit van het antwoord ter zake al bestelt.

De heer Wolffensperger heeft ook een mug gezift in eerste termijn. Dat is een zeer verdienstelijke activiteit. Ik wil dat nog even rustig uitzoeken. Voor de stemmingen zal daarover een briefje komen, zo nodig met een nota van verbetering. Op zo korte termijn overzien wij dat niet. Het kan best zijn dat het een substantiële mug is, maar die moet dan ook substantieel bejegend worden. Ik vraag daar iets meer tijd voor. Als het nodig is, komt er uiteraard een nota van wijziging.

De heer Wolffensperger (D66): Ik overzag het in een minuut.

Staatssecretaris Kosto: Ja, maar uw kwaliteit is niet zo algemeen voorhanden dat ik daar ook maar aan zou kunnen tippen.

De heer Leerling vraagt een reactie op het VVNOR-rapport, een bekend thema, waar ik aldoor met respect kennis van heb genomen. Die reactie komt voor 1 april en zo mogelijk tijdens het mondeling overleg over de vernieuwing van de jeugdbescherming dat wij nog met elkaar zullen hebben. Dat overleg was aanvankelijk voor half februari gepland, maar dat is uitgesteld. Ik hoop die reactie dan te kunnen geven, maar in ieder geval voor 1 april.

De heer Leerling heeft ook gevraagd naar de financiële ondersteuning van samenwerkende ouderorganisaties. Door de minister van WVC is daarover een toezegging gedaan bij de uitgebreide commissievergadering van 13 december jl. Daar verwijs ik naar.

sto

De heer Korthals toont zich zorgd over de werkdruk voor rffiers en rechters. Dat is niet ten rechte, want die werkdruk is over algemeen groot. Het voorlignde wetsvoorstel leidt echter niet meer zaken. Ook wordt de rechter niet opeens minder lijdelijk dan placht te zijn. Familieprocesrecht nu al voor 95% rekestprocedure. vvormigheid leidt ook tot een ministratieve stroomlijning, dus er in zakere zin een reductie van rkdruk in. Als wij dat alles bij caar nemen, geloof ik niet dat op ond van dit wetsvoorstel uitbrei- ng van personeel nodig zal zijn. Mevrouw Soutendijk zei heel idrukkelijk in het begin van haar idrage dat zij niet helemaal rertuigd is van de weerlegging van in aantal wensen van onder meer e Nederlandse vereniging voor ichtspraak. Dat kan zijn, maar ik ken aan dat van veel van de door ar en door de vereniging asignaleerde punten, zoals de proeping door de griffie en de rerklastaspecten, pas in de toekomst en blijken hoe die zullen uitwerken. Maar wij hebben wel bij al deze unten zo goed mogelijk nagegaan at voor problemen die in de toekomst zouden kunnen opleveren. ij die exercitie zijn geen onge- enste gevolgen naar voren ekomen.

Het spreekt voor zichzelf dat epaalde wensen moeten worden rgevoegen tegen de wens om tot en vereenvoudiging en een niformering van het procesrecht te omen. Dat wordt algemeen egejuicht. Daarom zou ik willen ragen om de toekomst op dit punt et enig vertrouwen tegemoet te eden.

Ik krijg zojuist een antwoord op de raag van de heer Wolffensperger ver artikel 429l Wetboek van rurgerlijke Rechtsvordering. Dit rtikel wordt in de bedoelde zin ngepast in het in te dienen wetsvoorstel tot aanpassing van het rocesrecht aan de Wet rechterlijke rganisatie. Het wordt daar een lgemene bepaling. Artikel 429l staat e ruimere praktijk ook niet in de reg. Het artikel is dus ook nu al een hinderpaal. Ik zie dat de heer Jolffensperger nu naar het wetboek rijpt. Als hij nu nog niet tevreden is, ou hij zijn opmerkingen kunnen rformuleren en dan zou in tweede ermijn een nog scherper antwoord unnen krijgen.

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! Dat is natuurlijk een heel merkwaardige redenering. Nu wordt in het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken, de openbaarheid van de uitspraak uitdrukkelijk, expressis verbis, in artikel 429k opgenomen. Dan is het toch heel merkwaardig dat de praktische invulling van die openbaarheid niet tegelijkertijd in het daaropvolgende artikel haar beslag krijgt? Ik kan mij dat niet voorstellen. Als je met verwijzing naar het Pretto-arrest en de Hoge Raad het onderwerp in deze wet regelt, dan kun je de praktische invulling daarvan toch niet achterwege laten?

Staatssecretaris Kosto: Ik wilde de heer Wolffensperger een nog veel groter gelijk geven dan hij toch al had, door te verwijzen naar een wetsvoorstel tot aanpassing van het procesrecht aan de Wet rechterlijke organisatie waarin dit een algemene regel zal worden. De heer Wolffensperger zegt dat er in dezelfde tijd moet worden gesleuteld aan dit wetsvoorstel, terwijl mijn medewerkers zeggen dat het in de praktijk geen probleem oplevert. Wij zouden dat kunnen bezien. Hij krijgt eigenlijk een veel massaler gelijk dan hij wilde hebben. Die mug van hem is zo langzamerhand een olifant.

De heer Wolffensperger (D66): Dit was overigens de mug niet. Die zat nog weer ergens anders. Dit is een veel principiële punt.

Voorzitter! De staatssecretaris had dan eigenlijk ook die aanpassing van artikel 429k, waarin wordt gezegd dat de uitspraak in de rekestperiode openbaar is, naar het andere wetsvoorstel moeten verwijzen. Het is het een of het ander. Of hij regelt nu de openbaarheid van de uitspraak bij verzoekschriften, en dan moet hij het goed doen. Of hij regelt dat later in het door hem aangekondigde wetsvoorstel. Hij knipt het nu in tweeën. Dat is toch raar!

Staatssecretaris Kosto: Voorzitter! Ik kom in tweede termijn terug op deze strenge woorden. Ik weet niet of ik dan een beter antwoord heb.

De heer Van den Berg heeft een vraag gesteld over de relatie tussen studiefinanciering en het horen van minderjarigen van 16 tot 18 jaar. De reden van studiefinanciering in verband met de eigen bijdrage van ouders is niet doorslaggevend. Het antwoord is van een nogal technisch

gehalte en het raakt aan andere wetsvoorstellen. Wij willen dat graag nog even systematisch bezien. Daarom verwijs ik voor een duidelijker antwoord naar mijn tweede termijn.

De voorzitter: Ik heb begrepen dat er behoefte is aan een tweede termijn, zeker nu de staatssecretaris dat zo heeft uitgelokt. Er vindt straks nog een stemming plaats. Omdat het begrip "kort" soms ook "lang" kan zijn en omdat men kan discussiëren over de vraag hoe kort "kort" is, lijkt het mij het beste om de vergadering voor de lunchpauze te schorsen.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.45 uur tot 13.45 uur geschorst.

De voorzitter: De ingekomen stukken staan op een lijst, die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd

Regeling van werkzaamheden

De voorzitter: Het Presidium heeft met eenparigheid van stemmen besloten, te stellen in handen van:

- a. de vaste Commissie voor binnenlandse zaken:
 - het wetsvoorstel Wijziging van de Wet algemene regels herindeling, de Gemeentewet en de Wet op het basisonderwijs (23602);
 - het wetsvoorstel Wijziging van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers tuitkeringspercentage vanaf het derde jaar van de uitkeringsduur en een procedure inzake invaliditeit (23613).

Ik stel voor, toe te voegen aan de agenda van 1 en 3 maart:

- het wetsvoorstel Bepalingen verband houdende met de instelling van het Internationaal Tribunaal voor de vervolging van personen aansprakelijk voor ernstige schendingen van het internationale humanitaire recht, begaan op het grondge-

voor
bied
sede
Ik ste
dag 3
verge
- het w
Wet to
van de
in verb
het to
verze
een
Ik ste
ager
- het
Wet
- het
Wet
Wet
rege
bod
Ik ste
ager
- het
Arch
verb
enig
(228
Ik ste
stien
tijde
verg
voor
viss
Groe
erva
vold
D
tot
Han
- de
ding
- de
beir
stru
- de
len
geb
nati
- de
cen
- de
kleig
regi
bol
- di
ont
gro
14)
- d
ext

Van der Burg

beschouwen, zeker na aannahme van het amendement.

□

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoord.

Mevrouw Van der Burg zei zojuist dat ik nog zou terugkomen op haar amendement. Ik denk niet dat dit uitvoerig hoeft te gebeuren, nu wij nog tot nader overleg geraken. Buiten deze microfoon heb ik opgemerkt dat de verwijzing in het derde lid van het amendement naar het eerste lid onjuist is en vervangen moet worden door het woordje "daar".

Ik zal de discussie over de contra-expertise niet overdoen. Alle argumenten zijn gewisseld. Ik zal alleen nog even ingaan op de betaling voor die contra-expertise door diegenen die dat niet kunnen opbrengen, een aspect dat eerder met een veel zwaarder woord is omschreven. Enerzijds zegt de staatssecretaris dat in gevallen van kennelijk onvermogen het de rechter uiteraard vrij staat om een tegemoetkoming voor zo'n onderzoek uit 's Rijks kas te doen komen. Anderzijds wordt in het amendement gesteld dat wij een eigen-bijdrageregeling moeten opnemen om diegenen die het wel kunnen opbrengen, te laten meebetalen. Het komt mij voor dat die twee systemen naar elkaar toe buigen. Het hangt in hoge mate van die eigen-bijdrageregeling af hoe bezwaarlijk een en ander voor de begrotingen van het ministerie van Justitie zal zijn.

Ik ben blij met de uitspraak van de staatssecretaris dat de openbaarheid volgens artikel 429k niet hoeft te betekenen dat de zaak in het openbaar wordt voorgelezen. Eigenlijk is de tekst van artikel 429k dan niet erg helder. Dan moet je iets duidelijker omschrijven wat je verstaat onder de woorden "in het openbaar uitgesproken". Het wekt voor de leek de indruk dat een mijnheer met een bef voorleest wat de rechtbank beschikt heeft.

Als het een codificatie van de jurisprudentie tot nu toe is, juich ik het toe dat de staatssecretaris zegt dat een ieder de beschikking over een kopie moet kunnen krijgen dat wel in zake van misbruik van de wet. Dit strookt inderdaad met het Pretto-arrest, waarin is bepaald dat openbaarheid van rechtspraak

inhoudt dat "anyone could consult or obtain a copy of it on application to the court registry". Het is dus juist dat een ieder zo'n afschrift behoort te kunnen krijgen, maar dan stuit ik op de merkwaardige situatie dat artikel 429l, nota bene het hierop volgende artikel, bepaalt dat je hiervoor belanghebbende moet zijn. Ik heb best begrip voor de wets-technische argumenten van de staatssecretaris, maar het is van tweeën één. Als je in de memorie van antwoord aankondigt dat je nu recht zult doen aan de openbaarheid van rechtspraak door dit in artikel 429k op te nemen, moet je ook de inhoud van het volgende artikel aanpassen. Anders is het een wassen neus. Het komt mij het verstandigste voor dat de staatssecretaris nog even naar artikel 429k kijkt en dit aanpast aan datgene wat hij nu over de openbaarheid heeft gezegd. Als hij het op prijs stelt, wil ik wel een amendement maken, maar het lijkt mij veel handiger, het artikel aan te passen aan de teneur van het antwoord in de stukken.

De heer Van den Berg, die niet meer aanwezig is en namens wie ik ook spreek, en ik hebben geen antwoord gekregen op onze vraag naar de verwijzingsregel, waarbij de onbevoegde rechter kan doorverwijzen naar een bevoegde rechter. Wij beiden hebben gevraagd waarom je dit niet nu regelt en waarom het moet wachten tot het wetsvoorstel over de integratie.

Tot slot wacht ik mijn gezifte mug met spanning af.

□

De heer **Lankhorst** (Groen Links): Mijnheer de voorzitter! Ik maak in tweede termijn slechts twee korte opmerkingen. De eerste gaat over de contra-expertise, want ik vind dat de staatssecretaris recht op een weerwoord heeft. Ik beoog geen late bekeerling te maken, maar ik heb het wel op prijs gesteld dat hij ook in dit debat zijn argumenten gegeven heeft waarvoor hij blijft staan. Het is beter om dat helder te krijgen dan om er tussenin te gaan zitten. Het gevoel van de ouders is genoemd en ik wil daar nog een opmerking aan toevoegen, die voor ons doorslaggevend is voor het feit dat wij de contra-expertise zo belangrijk vinden. Die opmerking betreft de verstrekking van de gevolgen van de uitspraak van de kinderrechter. Ja

hele wereld kan letterlijk instorten als je je kind door een uitspraak van de kinderrechter kwijt raakt, je het soms nog wel even mag zien maar soms ook helemaal niet meer. Het gaat om die verstrekking voor ouders die het kind op de wereld hebben gezet, die het op hun manier liefde hebben gegeven en die het vervolgens kwijt raken. Je moet dan bijna zeggen dat er geen rechtswaarborgen genoeg kunnen zijn om dat te beoordelen. De verstrekking van die beslissing is voor ons het doorslaggevende argument om, met alle nadelen die ik ook in de contra-expertise zie - over en weer kan het langer duren en het kan nog erger worden - er uiteindelijk toch sterk aan te hechten.

De tweede opmerking maak ik ook namens de heer Leerling. De staatssecretaris heeft gezegd dat de reactie op het VVNOR-rapport voor 1 april komt. Ik vind dat de staatssecretaris nogal veel tijd voor de deskundigenbureaus neemt. We praten al vrij lang over die zaak. Ik wil nu niet afdingen op de datum van 1 april maar ik voeg de staatssecretaris, mede namens de heer Leerling, toe dat wij er wel van uitgaan dat er een substantieel antwoord komt, dat er iets gaat veranderen waar we echt iets aan hebben en dat de zaak als het ware wordt opgelost. De staatssecretaris weet immers ook dat als hij tot 1 april wacht, wij nog maar erg weinig tijd hebben om, als wij dat willen, met hem erover van gedachten te kunnen wisselen. Nogmaals, als hij die tijd nodig heeft, hij neme die tijd, maar hij moet wel uitdrukkelijk weten dat wij er dan van uitgaan dat hij de zaak regelt en goed regelt. Na 1 april zijn wij immers nog niet weg.

□

Mevrouw **Soutendijk-van Appeldoorn** (CDA): Voorzitter! Ook ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden. Uit die antwoorden blijkt een zeer grote betrokkenheid van de staatssecretaris met het onderwerp van dit debat. Het gaat dan vooral over de contra-expertise.

De conclusie dat de staatssecretaris het amendement geaccepteerd zou hebben, die collega Van der Burg trok, laat ik voor haar eigen rekening. Zo'n goede luisteraar ben ik dus niet, want ik heb de staatssecretaris alleen horen beargumenteren waarom de

Pretto EA ITALIAE 1983 B DEL SOZIE 4-71

Kosto

staatssecretaris al een paar jaar mee bezig.

Staatssecretaris **Kosto**: Voorzitter! Ik ontken dit geen moment. Alleen heeft de Wet BIG die hier een centrale rol in speelt, nog niet zo lang geleden kracht van wet gekregen. Verder zitten er meer haken en ogen aan.

De heer **Lankhorst** (Groen Links): Precies. Het gaat niet alleen over de Wet BIG. Er zijn nog een aantal andere dingen. Maar het ligt er dus al een hele tijd. U zult wel weer zeggen dat ik streng ben, maar dat ben ik ook.

Staatssecretaris **Kosto**: Ik krijg zelfs de indruk dat u dat graag wilt zijn. Ik doe u wat dit betreft de toezegging die ik al eerder deed. Ik streef er zeer nadrukkelijk naar, deze zaak hier ter discussie te brengen op het moment dat u hier zelf nog als lid van deze Kamer over praten kan. U verdient dit ook. Het komt u toe. Dit is een oprechte wens en wij hebben de zaak niet willen onderschatten.

Mijnheer de voorzitter! De heer Van den Berg heeft in eerste termijn opgemerkt dat 16- en 17-jarigen toch niet gehoord hoeven te worden. Minderjarigen hebben vanaf 16 jaar recht op studiefinanciering. De hoogte van het bedrag van de studiefinanciering wordt onder andere bepaald door de verplichte ouderbijdrage. De 16-jarige heeft om die reden een eigen belang om gehoord te worden over zijn financiële positie en levensbehoeften.

De heer **Korthals** (VVD): U bent verkeerd voorgelicht. Studiefinanciering geldt pas vanaf 18 jaar.

De voorzitter: Ik kan dat - om ieder misverstand uit te sluiten - bevestigen.

Staatssecretaris **Kosto**: Dan dient mijn antwoord op dit punt geschrapt te worden. Ik ben verkeerd ingelicht. Ik kan echter op geen beter gedachte gebracht worden dan door de woorden van de voorzitter van deze Kamer!

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Betreft dit dat ik een ander argument is?

Staatssecretaris **Kosto**: Inderdaad.

De heer **Van den Berg** (SGP): Waar hebben wij het dan nog over?

Staatssecretaris **Kosto**: De heer Wolffensperger heeft opgemerkt dat de bepaling in artikel III, onderdeel C, moet worden opgenomen in het tweede lid van artikel 429d. Het gaat om een algemene bepaling die ook geldt buiten het familierecht, dus ook voor zaken bedoeld in artikel 429d, vierde lid. Het hoeft dan ook niet te worden herhaald in dat artikel.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Ik heb het toch zo nauwkeurig en zorgvuldig geformuleerd! Er stond geen fout in het artikel. Ik twijfel er niet aan dat er alleen maar bijzondere goede dingen in het artikel staan. Echter, in het vierde lid wordt verwezen naar artikel 797a betreffende het verzoekschrift bij bewaring. Krachtens I, onderdeel A, bestaat dat artikel niet meer. Het artikel heeft namelijk een ander nummer gekregen, ergens in de BSO. Het is een piepklein detail, maar een wet moet goed worden opgesteld. Het antwoord van de staatssecretaris is volstrekt juist. Die zin moet zeker niet zo maar in het andere artikel worden opgenomen. Ik heb daar echter nimmer voor gepleit.

Staatssecretaris **Kosto**: Ik ben in ieder geval blij dat mijn antwoord uw instemming kreeg. Het probleem dat u aanstipt moeten wij echter in een bredere samenhang bekijken.

De heer **Wolffensperger** heeft gesproken over de openbaarheid van de beschikking. Die is nu ook voor rekestprocedures in het algemeen geregeld. Ik verwijs naar artikel 429k van het wetsvoorstel. Op basis van jurisprudentie moet dit nu al worden uitgelegd in de zin zoals door de heer Wolffensperger is bedoeld. Dit geldt ook voor dagvaardingsprocedures. Ik verwijs hiervoor naar artikel 838 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, waarin een regeling is opgenomen die ook voor rekestprocedures geldt. Deze regeling is echter niet bijzonder duidelijk. Ik neem aan dat wij elkaar op dat punt kunnen vinden. Artikel 429i is veel ruimer gesteld, namelijk inzage in verzoekschrift en andere processtukken. De uitwerking van het inzagerecht wordt in nieuwe algemene bepalingen neergelegd, die gelden voor het gehele procesrecht. En omdat de praktijk al

conform is, is er geen reden die algemene bepaling nu, op het laatste moment van de behandeling, bij nota van wijziging in te voegen. Daarover moet eerst het normale wetgevingspad worden afgewandeld. Dat is een heel plausibel antwoord, denk ik, op dit niet zo wezenlijke punt.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik ben blij dat u erbij zegt "denk ik". Nu breekt mijn klomp. Mij ontgaat werkelijk iedere logica in dit antwoord. Nogmaals, u zou gelijk hebben, als u niet zelf, fanfare trompetterend, in een van de stukken had opgemerkt dat u door een wijziging van artikel 429k nu eindelijk de openbaarheid in rekestzaken in de wet had verankerd. Als u dat niet had gedaan, had u kunnen zeggen dat wij het even uitstellen tot een volgende wet. Maar nu voegt u een lid toe aan 429k: de uitspraak geschiedt in het openbaar. Jocheil! In het daaropvolgende lid komt u daarop terug. Dat is er volledig mee in strijd. Daarin staat: alleen belanghebbenden kunnen een afschrift krijgen. En dan zegt u: dat gaan wij later weleens wijzigen. Ik kan de redenering wel volgen, maar dat is toch onlogisch?

Staatssecretaris **Kosto**: Voorzitter! De kwalificatie dat het loftrumpetterig is neergeschreven, lijkt mij niet terecht. Laten wij vaststellen dat het geen groot punt is en dat wij elkaar erg ophouden. Er komt een regeling die volledig recht doet aan wat de heer Wolffensperger bedoelt. Ik wijs ook even op wat ons allemaal mag verenigen, namelijk de Grondwet, waarin in artikel 121 staat: "De uitspraak geschiedt in het openbaar". Aan die formulering zijn wij gebonden.

Laten wij nu ophouden elkaar in verwarring te brengen. Laat het dan loftrumpetterig zijn. Ik neem de loftrumpet terug. Streep dat even weg en laten wij even wachten tot wij dit in alle redelijkheid in een algemene regel kunnen neerleggen. Laten wij hierover ophouden. Het woord "muggeafterig" is vandaag het eerst door de heer Wolffensperger gebruikt, niet in dit verband, dat weet ik wel, maar wij zullen hier straks meer structureel op terugkomen. Dan kan het beter worden behandeld. Laten wij dat nu niet aan het eind van de behandeling van dit wetsvoorstel, waarin het om

Van der Burg (CDA)

lijker dingen gaat, met elkaar
reken.

eer **Wolffensperger (D66)**:
zitter! Mijn stekels gaan toch
jeetje overeind staan, als de
secretaris er bij gebrek aan
menten een beroep op doet dat ik
et zo flauw moet zijn om dit punt
s plenaire behandeling naar
n te brengen. Het gaat mij louter
de logica. Ik heb nog een
ierking en dan zal ik erover
uden. Ik zal een amendement
en, waarin in artikel 429 de
rden "iedere belanghebbende"
den vervangen door "een ieder".
doe ik recht aan het Pretto-arrest
aan de interpretatie die de
tssecretaris daarvan heeft
even.

atssecretaris **Kosto**: Goed, ik
cht uw actie af. Ik hoop dat u dan
loftrampet uwerzijds weet te
den.
Zoorzitter! Ik meen dat ik nu in
lelijkheid en naar vermogen de
mer heb geantwoord.

algemene beraadslaging wordt
sloten.

voorzitter: Ik stel voor, aan-
aande dinsdag te stemmen.

hartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:
- het wetsvoorstel Invoering
van de mogelijkheid van
ontbinding van rechtspersonen
door de Kamer van Koophandel
op Fabrieken, vervanging in een
aantal artikelen van Boek 2
Burgerlijk Wetboek van beroep
op de Kroon door beroep op het
College van Beroep voor het
bedrijfsleven, alsmede enige
andere wijzigingen van Boek 2
van het Burgerlijk Wetboek
(22482).

De algemene beraadslaging wordt
geopend.

De heer **Van der Burg (CDA)**:
Mijnheer de voorzitter! De leden van
de CDA-fractie steunen dit voorstel
van wet, dat misbruik van en fraude
met rechtspersonen wil bemoeilijken
door de ontbinding van lege
rechtspersonen mogelijk te maken
door een eenvoudige beschikking
van de kamer van koophandel. Het
effect van de ontbinding is dat de
rechtspersoon in staat van vereffe-
ning gaat verkeren of bij gebrek aan
baten onmiddellijk ophoudt te
bestaan. Dit voorstel van wet vormt
een nieuwe schakel in de keten van
voorstellen van wet van privaatrech-
telijke aard in de strijd tegen het

misbruik en oneigenlijk gebruik van
rechtspersonen.

Met de memorie van toelichting
meent de CDA-fractie dat de
administratieve ontbinding van
rechtspersonen die inactief, leeg en
functioneel zijn, gewenst is om het
openbaar vertrouwen en de recht-
vaardige afrekening te onderstaan. Voorop staat
de ontbinding van rechtspersonen
ter zake van voorkoming van
misbruik. Het voorstel van wet is een
uitwerking van een suggestie,
gedaan in het rapport van de
interdepartementale stuurgroep
misbruik en oneigenlijk gebruik -
beter bekend onder de naam ISMO -
uit 1986. Ik verwijs naar wetsvoorstel
17050, stuk nr. 36, bladzijde 43. Het
heeft echter tot oudjaar 1991
geduurd voordat dit voorstel van wet
de Tweede Kamer bereikte. Ik
verzucht nogmaals: het wetgevings-
proces in Nederland duurt te lang,
veel te lang. Wij hopen daar in de
volgende periode iets aan te kunnen
doen.

Voorzitter! Ten aanzien van
stichtingen rijst een specifiek
probleem. De CDA-fractie accepteert
het argument van het opschonen van
de registers, maar zij wijst op het
volgende opdat door de betrokken
rechtsgenoten met een grote
schoonmaak rekening gehouden kan
worden. In tientallen jaren eerder
verleden testamenten, die uitgingen
van het bestaan van een bepaalde
stichting met een doelstelling op het
terrein van kunst, cultuur en charitas,
kan de betrokken stichting, die toen
nog in het stichtingenregister
ingeschreven was, bevoordeeld zijn.
Op het moment van de bevoordeling
zal de notaris moeten kunnen
nagaan of die betrokken stichting er
nog is. Zo niet, dan ontvalt aan de
bevoordeling de grondslag.

Hoe stelt de staatssecretaris van
Justitie in de praktijk zich het
traceren van stichtingen voor, ook als
deze ontbonden en vereffend zijn?
Op deze retorisch bedoelde vraag
geef ik met de volgende zin zelf een
antwoord. En zal niet het effect van
deze maatregel zijn dat geadviseerd
wordt, alleen grote, landelijk
werkende stichtingen te bevoorde-
len? Dit is ten nadele van de
stichtingen met een provinciale en
lokale actieradius.

De CDA-fractie vraagt de
staatssecretaris, op dit punt in
contact te treden met de stichting
Het Nederlands informatiecentrum
voor fondsen te 's-Gravenhage, die

Art. 27. (Vervallen bij de wet van 16 december 19

Art. 28. De leden van de rechterlijke macht zijn w oprechtelijk de gevoelens die in de raadkamer over r raadsheren of rechters zijn geuit geworden.

Art. 28a. De leden van de rechterlijke macht zijn van de gegevens waarover zij bij de uitoefening van h en waarvan zij het vertrouwelijke karakter kennen of den, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift l uit hun taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit

Art. 29. Al de leden van de rechterlijke macht in d naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid, alvorens (belofte) afleggen,

„dat zij getrouw zullen zijn aan de Koning, en de en nakomsten;

dat zij, snijdelijk noch onmiddellijk, onder welk verkrigen hunner aanstelling aan iemand, wie hij beloofd, noch zullen geven of beloven;

dat zij nimmer enige giften of geschenken hoeg- vangen van enig persoon welke zij weten of vermoec- hebben of te zullen krijgen, in welke hun ambtsverri- komen;

dat zij voorts hun posten met oerlijkheid, nauwge- aanzien van personen, zullen waarnemen en zich in d gedragen zoals brave en eerlijke rechterlijke ambtena- ren

Art. 29a. Alleen zij die Nederlander zijn kunnen terlijk ambtenaar.

Art. 29b. Aan de bij of krachtens deze wet gesteld vens voldaan indien de betrokkene in het bezit is van hem uit te oefenen beroep afgegeven EG-verklaring i erkenning EG-hoger-onderwijsdiploma's dan wel in EG-beroepsopleidingen.

TWEEFDE AFDELING Van de kantonrechtbanken

Art. 30. Bijzondere wetten regelen het rechtsgebi- rechten, alsmede hun samenstelling en de jaarwed- rechterlijke ambtenaren bij de kantonrechtbanken.

Art. 31. Vervallen.

Art. 32. Bij verhindering of ontsienenis van de k gen door een plaatsvervanger, naar rang van benoe- mer

Art. 33. 1. Bij verhindering of ontsienenis van d door een substituut-griffier of een waarnemend griffi- gemene maatregel van bestuur te stellen regels.

2. De waarnemende griffiers worden door Onze op aanbeveling van de kantonrochter of van de versg Zij leggen, alvorens in bediening te treden, voor de l te stellen eed (belofte) af.

Art. 34. 1. De kantonrechters en hun plaatsverva- gen in de hoofdplaats van het kanton.

2. Bij algemene maatregel van bestuur kan word- de daarbij te stellen regels, ook buiten de hoofdplaa- kantonrechtzittingen zullen of kunnen worden gel- den

Art. 35. 1. De kantonrechters en kantonrochter een universiteit dan wel de Open Universiteit waar

Wet op de Rechterlijke organisatie

bepaalde in het tweede lid zijn ten aanzien van deze verplichting de bepalingen welke dienangaande zijn of zullen worden vastgesteld voor de burgerlijke rijksambtena- ren, werkzaam bij de ministeries, van overeenkomstige toepassing.

2. Van de in het eerste lid bedoelde verplichting kan onthelling worden verleend: a. door de autoriteiten, genoemd in artikel 7b, vierde lid, ten aanzien van hen om- trent wier verzoeken die autoriteiten voor de in dat artikel bedoelde aangefgenheid advies zouden moeten uitbrengen; b. door Onze Minister van Justitie in andere gevallen.

Verlof voor afwezigheid

Art. 16. De leden van de rechterlijke macht kunnen buiten de tijd der vakanties zich van de plaats van hun vast en voortdurend verblijf niet verwijderen, zonder daartoe verlof te hebben bekomen.

Rechterlijke vakanties

Art. 17. De jaarlijkse vakanties van de Hoge Raad, de hoven en arrondisse- mentsrechtbanken, zullen aanvangen met de eerste juli en eindigen met de laatste augustus ingesloten.

Vakantiekamers

Art. 18. 1. Gedurende de vakanties zal er in de Hoge Raad, gelijk mede in elk hof en in elke rechtbank een kamer zijn, belast met de afdoening der burgerlijke en han- delsaken, welke spoed vereisen. 2. Voor de behandeling van strafzaken heeft geen vakantie plaats.

Eedsaflegging enz.

Art. 19. Alles wat de wijze van eedsaflegging, het kostuum der onderscheiden rechterlijke ambtenaren en der advocaten en procureurs, de afwezigheid, de afwis- seling, en de orde van de inwendige dienst van de Hoge Raad, gelijk mede van de hoven, rechtbanken en kantongerechten, aangaat, zal bepaald worden bij reglemen- ten van opebaar bestuur.

Terechtingszittingen zijn als regel openbaar

Art. 20. 1. In strafzaken zal het rechtsgeding op de terechtzittingen in het open- baar worden gehouden, op straffe van nietigheid, tenzij bij de wet anders mocht zijn bepaald, of, de Hoge Raad, het hof, de rechtbank, of het kantongerecht, om gewich- tige, bij het proces-verbaal der zitting te vermelden redenen, mocht bevelen dat het rechtsgeding geheel of gedeeltelijk, niet gesloten deuren zal plaatshebben. 2. Dezelfde bepaling is ook toepasselijk op de gedingen in burgerlijke zaken.

Uitspraken zijn steeds openbaar

3. In alle gevallen zullen de vonnissen en arresten, zo in burgerlijke als in straf- zaken, in het openbaar worden uitgesproken, en moeten zijn ingeschikt volgens de voorschriften van artikel 121 der Grondwet, alles op straffe van nietigheid.

Aantal vonnissen de rechters

Art. 21. De vonnissen en arresten, gewezen met een ander getal rechters dan in deze wet bepaald, zijn nietig.

Adviesering aan de regering

Art. 22. De Hoge Raad, hoven en rechtbanken, mitsgaders de ambtenaren van het openbaar ministerie, zijn verplicht, bericht en consideraties te geven, wanneer zulks hun van 's Konings wege zal worden gevraagd.

Te nauwe betrokkenheid bij rechtszaken

Art. 23. Geen lid van de Hoge Raad, of van enig hof of rechtbank, zal tot com- missaris of rapporteur mogen worden benoemd in een zaak, in welke een zijner bloed- of aanverwanten tot de derde graad ingesloten, dan wel zijn echtgenoot, als advocaat of procureur werkzaam is, of geweest is.

Geen bijzondere contacten met proces-gastijen

Art. 24. De leden van de Hoge Raad, de hoven en de rechtbanken, de kanton- rechters en de gerechtshouders mogen zich niet directelijk of indirectelijk over enige voor hen aanhangige geschillen, of die zij weten of vermoeden dat voor hen aanhangig zullen worden, in enig bijzonder onderhoud of gesprek inlaten met par- tijen of derzelver advocaten, procureurs of gemachtigden, noch enige bijzonder on- derichting, memorie of schrifturen aannemen.

Verhooren buiten het rechtsgebied

Art. 25. De rechterlijke colleges en ambtenaren zijn onderling verplicht aan bet- teren requisitoriaal ten dienste der justitie wettig gevolg te geven.

Beraadslaging over uitspraak

Art. 26. 1. De voorzitter van de meervoudige kamer doet in raadkamer hoofde- lijk omvraag. De voorzitter maakt zelf als laatste zijn oordeel kenbaar. 2. Ieder lid is verplicht aan de besluitvorming deel te nemen. 3. Een afwezig lid kan zijn ondeel niet door een van de aanwezige leden doen voordragen of het schriftelijk kenbaar maken.

Wet op de Rechterlijke organisatie

bepaalde in het tweede lid zijn ten aanzien van deze verplichting de bepalingen welke dienangaande zijn of zullen worden vastgesteld voor de burgerlijke rijksambtena- ren, werkzaam bij de ministeries, van overeenkomstige toepassing. 2. Van de in het eerste lid bedoelde verplichting kan onthelling worden verleend: a. door de autoriteiten, genoemd in artikel 7b, vierde lid, ten aanzien van hen om- trent wier verzoeken die autoriteiten voor de in dat artikel bedoelde aangefgenheid advies zouden moeten uitbrengen; b. door Onze Minister van Justitie in andere gevallen.

Art. 16. De leden van de rechterlijke macht kunnen buiten de tijd der vakanties zich van de plaats van hun vast en voortdurend verblijf niet verwijderen, zonder daartoe verlof te hebben bekomen.

Art. 17. De jaarlijkse vakanties van de Hoge Raad, de hoven en arrondisse- mentsrechtbanken, zullen aanvangen met de eerste juli en eindigen met de laatste augustus ingesloten.

Rechterlijke vakanties

Verlof voor afwezigheid

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering - eerste boek

ontvangst aan. Tenzij de indiening overeenkomstig het in het vorige lid bepaald ter terechtzitting plaatsvindt, zendt de griffier onverwijld afschrift toe aan de oorspronkelijke verzoeker.

3. De griffier roept, voor zover dat nog niet is geschied, hen die verweerschriften hebben ingediend op tegen de dag van de behandeling.

4. Het verweerschrift mag een zelfstandig verzoek bevatten mits dit betrekking heeft op het onderwerp van het oorspronkelijke verzoek. De rechter kan aan de verzoeker en de overige belanghebbenden gelegenheid geven tegen dit zelfstandig verzoek een verweerschrift in te dienen.

Art. 429k. 1. De rechter kan de verzoeker toestaan het verzoek of de gronden daarvan tijdens de loop der behandeling te veranderen of te vermoederen, tenzij hierdoor een belanghebbende in diens mogelijkheid verweerd te voeren ontoddelijk zou worden bemoeilijkt.

2. De rechter kan oproeping van een of meer belanghebbenden gelasten, alvorens over het verlenen van zijn toestemming te beslissen.

3. Van deze beslissing is afzonderlijk hoger beroep niet toegelaten.

Art. 429j. Indien de rechter een getuigenverhoor bevecht, kan hij ook door hem aangewezen personen als getuigen doen oproepen, desgewenst door de griffier.

Art. 429k. 1. De rechter bepaalt na afloop van de behandeling de dag waarop hij de beschikking zal geven.

2. De beschikking wordt in het openbaar uitgesproken. Artikel 60 is van overeenkomstige toepassing.

3. De eindschikking moet op straffe van nietigheid met redenen zijn omkleed behalve indien het verzoekschrift rechtstreeks aan de president is ter hand gesteld en de president toewijzend op het verzoek beschikt. De rechter kan haar uitvoerbaar bij voormaad verklaren, met of zonder zekerheidstelling, en een veroordeling in de proceskosten uitspreken.

Artikel 57b is van toepassing.

Art. 429l. Iedere belanghebbende heeft recht op inzage en afschrift van het verzoekschrift, de verweerschriften, de op de zaak betrekking hebbende bescheiden, de procesverbaal en de beschikkingen.

Art. 429m. 1. De rechter kan, indien een verzoekschrift over hetzelfde of een verknocht onderwerp reeds bij een andere rechter is ingediend, de verwijzing naar die rechter bevelen. Het verzoek daartoe kan worden gedaan tot de aanvang van

Verandering verzoek

Getuigenverhoor

Eindschikking

Recht op inzage en afschrift

Verwijzing naar andere rechter

Recht Europees recht

dragsstaten impliceert, indien betrokkene zich anders voor een onoverkomelijke barrière zou zien geplaatst²⁹¹.

Ketzelfde geldt voor de vraag, of partijen op basis van artikel 6(1) een recht toekomt getuigen en deskundigen op te laten roepen en te ondervragen. Uit het feit dat artikel 6(3)(d) dienaangaande voor de strafrechtspraak expliciete regels bevat, zou *a contrario* kunnen worden afgeleid, dat een dergelijk recht voor partijen in een burgerlijk rechtsgeding niet geldt. Ook hier is in de jurisprudentie echter de mogelijkheid erkend, dat de weigering door een rechter een bepaalde getuige door een procespartij te laten oproepen of te ondervragen, een inbreuk op het recht op een "fair hearing" vormt²⁹².

Tenslotte dient nog als element van "fair hearing" genoemd te worden de eis, dat de rechterlijke beslissing met redenen omkleed wordt²⁹³. Anders staat de weg open naar oncontroleerbare willekeur en dreigen toegekende rechtsmiddelen illusoir te worden. Hoe gedetailleerd de motivering moet zijn, wordt dan ook bepaald door de eisen die een effectieve rechtsbescherming daaraan in het concrete geval stelt²⁹⁴.

Beem 6. Artikel 6(1) stelt verder als eis, dat de procesvoering openbaar is. Uit de tweede zin blijkt echter, dat deze eis alleen absoluut is voor wat de vonniswijking betreft, doch dat aan de openbaarheid van het proces zelf beperkingen mogen worden gesteld op bepaalde, zeer ruim omschreven gronden. Die gronden vallen gedeeltelijk samen met de beperkingsgronden in sommige andere artikelen van de Conventie²⁹⁵, maar zijn gedeeltelijk ook specifiek, zoals met name de wel zeer ruime grond van "the interest of justice".

In de *Engel*-zaak heeft het Hof er duidelijk blijk van gegeven niet geneigd te zijn een in dit opzicht gegroeide rechtspraktijk te aanvaarden zonder dat van de kant van de betrokken verdragsstaat wordt aangegeven, op welke grond beperkingen ten aanzien van de openbaarheid van de procesvoering in het concrete geval gerechtvaardigd werd geoordeeld. De praktijk van het Hoog Militair Gerechtshof tuchtrechtelijke zaken achter gesloten deuren te behandelen werd dan ook door het Hof wegens het ontbreken van deze nadere motivering in strijd met artikel 6(1) bevonden²⁹⁶.

²⁹¹ Hierboven p. 225.

²⁹² Zie o.a. zaak 5362/72, *X v. Oostenrijk*, Coll. 42 (1973), p.145.

²⁹³ Zaak 5460/72, *The Firestone Tire and Rubber Co. v. Verenigd Koninkrijk*, *Yearbook XVI* (1973), p.152 (168).

²⁹⁴ *Ibidem*. Zie Alkema, *op.cit.* (noot 7), p. 55 (noot 162), waar deze erop wijst dat artikel 175(5) van de Nederlandse Grondwet op gespannen voet staat met artikel 6(1) van de Conventie. Aangaande de gebruikte bewijsmiddelen houdt artikel 6(1) naar de mening van de Commissie geen voorschrift in: zaak 7450/76, *X v. België, D. & R. 9* (1978), p.108 (110). Voor een meer uitvoerige bespreking van het beginsel van "fair hearing", met name in het strafproces, zij verwezen naar Myjer, *op.cit.* (noot 141) en *idem*, *loc.cit.* (noot 176).

²⁹⁵ Daarover hierna p. 675.

²⁹⁶ Arrest van 8 juni 1976, *Publ. E.C.H.R.*, Series A, vol.22 (1977), p.37.

7. V
van
("da
woor
crit
is,
te w
I
punt
dit
king
zelf
lijk
voor
tie
loper
midd
onzel
of w
te v
rech
V
stelt
nomet
zien
aan
met
van
word
dat
momet
besl
aan
nadr
dat
gehe

297
298
299

300

Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

c. elke dienst die wordt gevorderd in het geval van een noodtoestand of ramp die het leven of het welzijn van de gemeenschap bedreigt;
d. elk werk of elke dienst die deel uitmaakt van normale burgerplichten.

Art. 5. 1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure:

a. indien hij op rechtmatige wijze is gedetineerd na veroordeling door een quartus bevoegde rechter;

b. indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd, wegens het niet naleven van een overeenkomstig de wet door een gerecht gegeven bevel of teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;

c. indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd teneinde voor de bevoegde rechterlijke instantie te worden geleid, wanneer er een redelijke verdenking bestaat, dat hij een strafbaar feit heeft begaan of indien het redelijkerwijs noodzakelijk is hem te betreffen een strafbaar feit te begaan of te ontvluchten nadat hij dit heeft begaan;

d. in het geval van rechtmatige detentie van een minderjarige met het doel toe te zien op zijn opvoeding of in het geval van zijn rechtmatige detentie, teneinde hem voor de bevoegde instantie te geleiden;

e. in het geval van rechtmatige detentie van personen ter voorkoming van de verspreiding van besmettelijke ziekten, van geesteszieken, van verslaafden aan alcohol of verdovende middelen of van landlopers;

f. in het geval van rechtmatige arrestatie of detentie van een persoon teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of van een persoon waartegen een uitzwijings- of uitleveringsprocedure hangende is.

2. Een ieder die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal die hij verstaat op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.

3. Een ieder die is gearresteerd of gedetineerd, overeenkomstig lid 1 e van dit artikel, moet onverwijld voor een rechter worden geleid of voor een andere magistraat die door de wet bevoegd verklaard is rechterlijke macht uit te oefenen en heeft het recht binnen een redelijke termijn bericht te worden of hangende het proces in vrijheid te worden gesteld. De invrijheidstelling kan afhankelijk worden gesteld van een waarborg voor de verschijning van de betrokkene ter terechtzitting.

4. Een ieder, wie door arrestatie of detentie zijn vrijheid is ontnomen, heeft het recht voorziening te vragen bij het gerecht opdat deze spoedig beslist over de rechtmatigheid van zijn detentie en zijn invrijheidstelling beveelt, indien de detentie onrechtmatig is.

5. Een ieder die het slachtoffer is geweest van een arrestatie of een detentie in strijd met de bepalingen van dit artikel, heeft recht op schadevergoeding.

Art. 6. 1. Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. De uitspraak moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtzaal kan aan de pers en het publiek worden ontzegd, gedurende de gehele terechtzitting of een deel daarvan, in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of nationale veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé leven van procespartijen dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bijzondere omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van een belangrijke rechtspleging zou schaden.

2. Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.

3. Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, heeft in het bijzonder de volgende rechten:

a. onverwijld, in een taal die hij verstaat en in bijzonderheden, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;

b. te beschikken over de tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging;

c. zich zelf te verdedigen of daarbij de bijstand te hebben van een raadsman naar eigen keuze of, indien hij niet over voldoende middelen beschikt om een raadsman

Geen
vrijheidsberoving

Lizanderlagen

Onverwijld medede-
len van redenen
van arrestatie

Onmiddellijk
voorgeleiding voor
rechter; berechting
binnen redelijke
termijnen

Rechtmatigheid
van de detentie

Schadeloosstelling
als artikel 5 is
geschonden

Recht op eerlijke,
openbaar proces
en onafhankelijke
rechtspraak

Schuld moet
worden bewezen
Rechten van
verdachten

Algemene bepalingen

Reglementen van openbaar bestuur

19. Alles wat de wijze van eedsaflegging, het kostuum der onderscheiden rechterlijke ambtenaren en der advocaten en procureurs, de afwezigheid, de afwisseling, en de orde van de inwendige dienst van de Hoge Raad, gelijk mede van de hoven, rechtbanken en kantongerechten, aangaat, zal bepaald worden bij reglementen van openbaar bestuur (RO 29; R I en II; Adv. Wet 3, 14, 63, 68)

Gewijzigd bij de wetten van 1 november 1913, S 362 en 23 juli 1952, S 365

Openbaarheid van zitting en uitspraak. Motivering van vonnis.

20. — 1. In strafzaken zal het rechtsgeding op de terechtzitting-
RO - 24b

Cronen Burg. Rechtsv. - Suppl. 56 (februari 1994)

Afd. 1

19-24

tingen in het openbaar worden gehouden, op straffe van nietigheid, tenzij bij de wet anders mocht zijn bepaald, of, de Hoge Raad, het hof, de rechtbank, of het kantongerecht, om gewichtige, bij het procesverbaal der zitting te vermelden redenen, mocht bevelen dat het rechtsgeding, geheel of gedeeltelijk, met gesloten deuren zal plaatshebben (C 121)

— 2. Deze bepaling is ook toepasselijk op de gedingen in burgerlijke zaken.

— 3. In alle gevallen zullen de vonnissen en arresten, zo in burgerlijke als in strafzaken, in het openbaar worden uitgesproken, en moeten zijn ingericht volgens de voorschriften van artikel 123 van de Grondwet, alles op straffe van nietigheid. (Rv 59 v.; Sv 357 v., 362, 367 v., 380, 398, 403, 415, 425, 443, 464, 484, 500f)

Gewijzigd bij de Wetten van 17 oktober 1978, S 564 en 23 april 1989, S 206.

A. OPENBAARHEID

— Deze bepaling onderscheidt tussen de bij de wet vast te stellen generieke uitzonderingen op de openbaarheid, en het in elke afzonderlijke strafzaak te geven bevel tot sluiting der deuren.

Als generieke uitzondering bepaalt Sv 503 (oud, thans 500f), dat alle rechtsgedingen tegen de daar genoemde minderjarigen van rechtswege buiten openbaarheid worden behandeld. Hierbij is geen sprake van een rechterlijk bevel.

HR 21 februari 1961, NJ 1961, 429.

— Het doel de verdachte enige persoonlijke vragen te stellen, is niet een gewichtige reden voor sluiting der deuren.

HR 3 maart 1959, NJ 1959, 149.

— Een arrest dat een vonnis waarvan niet blijkt dat het in het openbaar is uitgesproken, bevestigt, moet worden vernietigd. Het hof had het vonnis behoren te vernietigen.

HR 1 maart 1943, NJ 1943, 326.

— Zie hierover ook de arresten bij Sv 273, 326 en 362.

B. MOTIVERING

— Motivering van burgerlijke uitspraken, zie Rv 59

— Motivering van strafvonnissen, zie Sv 359.

Aantal rechters

21. De vonnissen en arresten, gewezen met een ander getal

Cronen Burg. Rechtsv. - Suppl. 48 (oktober 1986)

RO - 25

8. Uitspraak van beschikkingen in het openbaar

Bij de Wet van 10 maart 1984, *Stb.* 97 (zie aant. 73 op de titel en aant. 1 en 1a op art. 429g) is de eerste zin van art. 429g die luidde: 'De behandeling geschiedt ter terechtzitting met gesloten deuren' gewijzigd in: 'De behandeling geschiedt ter openbare terechtzitting, maar de rechter kan gehele of gedeeltelijke behandeling met gesloten deuren bevelen in het belang van de goede zeden', enz. De wetgever had tegelijkertijd - met wijziging van art. 429k, lid 2 - kunnen bepalen: 'De uitspraak geschiedt ter openbare terechtzitting, maar de rechter kan' ... maar de wetgever heeft dit toen niet gedaan.

Bij de herziening van het procesrecht in zaken van personen- en familierecht (Wet van 7 juli 1994, *Stb.* 570), in werking getreden op 1 april 1995, heeft de wetgever het huidige tweede lid ingevoegd, en bestaat thans de algemene regel dat beschikkingen in het openbaar worden uitgesproken. De algemene regeling van de verzoekschrift-procedure is daarmee in overeenstemming gebracht met art. 6 EVRM en art. 121 Grw.

Aanvankelijk werd de bepaling in iets andere bewoordingen art. 805 van het wetsvoorstel opgenomen: de beschikking wordt uitgesproken ter openbare terechtzitting. De MvT (blz. 11) vermeldt ten aanzien van deze zitting: 'De in lid 1 bedoelde openbare terechtzitting kan uiteraard ook een rolzitting zijn, of daarmee worden gecombineerd. Dit biedt het voordeel dat de uitspraken in de onderhavige verzoekschriftprocedures worden opgenomen in of gevoegd bij de roladministratie, en op de daarvoor geldende wijze aan de betrokkenen worden doorgegeven.' Naar aanleiding van vragen in de Tweede Kamer werd het voorschrift bij Nota van Wijziging overgebracht naar art. 429k. In de MvA (blz. 14) werd dit als volgt toegelicht: 'Een wettelijke verplichting tot het uitspreken van de beschikking in het openbaar bestaat slechts in een aantal gevallen, zoals in alimentatiezaken (artikel 828k Rv), onder-toezichtstelling (artikel 938, tweede lid, Rv) en onthetting en ontzetting van de ouderlijke macht en de (toezijnde) voogdij (artikel 947, derde lid, Rv juncto 938, tweede lid, Rv). Dit neemt niet weg dat in de praktijk de meeste uitspraken ter openbare terechtzitting worden gedaan. Bovendien stelt het Europese Hof voor de rechten van de mens geen hoge eisen aan de wijze waarop aan dit beginsel voldaan moet worden (vgl. Sutter, 22 februari 1984, A 74; Pretto, 8 december 1983, A 71 en Axen, 8 december 1983, A 72, aangehaald en overgenomen in HR 1 november 1985, NJ 1986, 277). Uit deze uitspraken is af te leiden dat het niet noodzakelijk is dat de uitspraak ter terechtzitting wordt voorgelezen. Het is voldoende als bij de griffie een kopie van de uitspraak kan worden verkregen. Naast de hierboven aangehaalde wettelijke regelingen is een openbare uitspraak in de meeste familie-zaken vereist vanwege de vaststelling van burgerlijke rechten en plichten. Naar aanleiding van de opmerkingen van eerdergenoemde leden ben ik tot de conclusie gekomen dat alleen dan recht wordt gedaan aan de zwaarte van het beginsel van openbaarheid van de uitspraak, indien dit in de algemene regeling van de verzoekschriftprocedure wordt opgenomen. Voorgesteld wordt om dit beginsel in het tweede lid van artikel 429k Rv op te nemen'.

9. Afschrift van de beschikking

De bepaling dat beschikkingen in het openbaar worden uitgesproken heeft tijdens de mondelinge behandeling van het wetsvoorstel tot herziening van het procesrecht in zaken van personen- en familierecht aanleiding gegeven tot een uitvoerige gedachtenwisseling tussen het kamerlid Wolffensperger en de Staatssecretaris over

Cremens v. d. ... (?)

Eindbeschikking

Boek I, art. 429k

de vraag aan wie nu precies bij de griffie inzage en afgifte van een beschikking moet worden verleend, en over de vraag of art. 429f zou moeten worden aangepast omdat daarin is bepaald dat (slechts) iedere belanghebbende recht op een afschrift van de beschikking heeft. Volgens de Staatssecretaris 'impliceert de openbaarheid dat een ieder die dat wenst een kopie van de uitspraak kan krijgen' en dat 'op de dag van de uitspraak een ieder die dat wil op de griffie de uitspraak kan inzien of daarvan een kopie verkrijgen.' Ten aanzien van de wijziging van art. 429f antwoordde de Staatssecretaris: 'Dit artikel wordt in de bedoelde zin aangepast in het in te dienen wetsvoorstel tot aanpassing van het procesrecht aan de Wet rechterlijke organisatie. Het wordt daar een algemene bepaling. Artikel 429f staat die ruimere praktijk ook niet in de weg. Het artikel is dus ook nu al geen hinderpaal.'

Zie voor kritiek hierop in verband met de consequenties voor personen- en familie zaken aant. 7 op de zesde titel (Doek).

10. Mondelinge tussenbeschikking is mogelijk

Uit het citaat in aant. 3 van de memorie van toelichting van wetsontwerp 7753 van 26 augustus 1964, blijkt dat een tussenbeschikking mondeling gegeven kan worden. Dit wordt bevestigd door een andere passage uit de memorie van toelichting, geciteerd in aant. 18 infra en door de uitspraak van de minister, geciteerd in aant. 12 infra.

11. Is een mondelinge eindbeschikking mogelijk?

De wetgever heeft zich een eindbeschikking in de zin van art. 429k als schriftelijk gedacht zoals blijkt uit de in aant. 12 infra geciteerde opmerkingen van de minister. (*1)

12. Lid 1. Kan de beschikking direct op de behandeling volgen?

Door Geurtsen is de vraag gesteld (Handelingen 9 oktober 1968, blz. 321, linkerkolom) of het voorschrift van lid 1 inhoudt 'dat de rechter ook de dag van de bepaling als dag van beschikking kan aanwijzen, met andere woorden, dat de rechter kan besluiten aanstonds uitspraak te doen'. De minister heeft deze vraag terecht bevestigend beantwoord (Handelingen 9 oktober 1968, blz. 330, linkerkolom): 'Voor zover het geen tussenbeschikkingen betreft, die mondeling gegeven kunnen worden, zal het naar het mij voorkomt, ervan afhangen, of de rechter terstond een schriftelijke beschikking kan geven. Als hij dat kan doen, dan zie ik niet in, waarom hij niet terstond zal kunnen beschikken. Kan hij het echter niet doen - en dat zal regel zijn - dan zal hij een nadere dag moeten vaststellen, waarop hij een schriftelijke beschikking kan geven.'

13. Lid 1. Geen spoed voorgeschreven

Haastige spoed is zelden goed: in art. 429k wordt de rechter dan ook niet tot spoed aangemaand. Wel bijv. in art. 828f, lid 4 (oud): de rechtbank beschikt ten spoedigste; in art. 943, lid 3: de kinderrechter beslist met de meeste spoed; in art. 955d, lid 1 (oud): zo mogelijk aanstonds na het verhoor; in art. 958, lid 2 (oud): na afloop van het verhoor volgt de benoeming van een voogd of toeziende voogd zo mogelijk

(*1) Beschikkingen van de rechter-commissaris in faillissementszaken kunnen mondeling gegeven worden: *Palau-Paluk*, Faillissement, zevende druk, 1972, blz. 215; *Molengraaff-Smeets*, De Faillissementswet, vierde druk, 1951, blz. 315.